

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1245822/7

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב צבי בן יעקב

המבקש (המשיב בהליך קודם): פלוני (ע"י ב"כ עו"ד ניר פייטלוביץ)

נגד

המשיבה (המערערת בהליך קודם): פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יריב ואקנין)

הנדון: סתירת הדין משנתגלתה בו טעות – מקור הדין, עקרונות ויישום

החלטה

פסק הדין, הבקשה לתיקונו והתגובה לה

לפני בית הדין מונחת בקשה לעיון מחדש, מכוח הליך סתירת דין, באמור בסעיף ז' של פסק דיננו. בפסק הדין נקבע:

1. ביום י"ז באדר תשפ"א (1.3.21) או לכשתינתן הכרעה סופית בעניין כלל הרכוש ואיזון המשאבים – המוקדם מביניהם – תיערך התמחרות בין הצדדים בעניין הדירה.

2. אם יתברר שזכויותיה הכספיות של האישה באיזון המשאבים הן בשווי חלקו של האיש בדירה, הדירה תימכר לאישה אגב גירושין בתמורה לחלקה באיזון המשאבים. והאישה תיפטר מדמי שימוש.

לדברי המבקש מכיוון שהוא בעליו של מחצית הבית, אין לשלול ממנו את הזכות לקנות את חלקה של האישה אחרי התמחרות. לפיכך יש לשנות את הקביעה הקטגורית שלפיה האישה תקנה את הדירה ולקבוע שלכל אחד משני הצדדים שמורה הזכות לקנות את חלקו של השני לאחר התמחרות.

המבקש מביא תימוכין הלכתיים משפטיים ומוסריים לדרישתו.

הבקשה הועברה לתגובת המשיבה. תגובתה התקבלה והיא מתנגדת לשינוי פסק הדין, בתגובתה היא מעלה טענות מן הגורן ומן היקב לדחות בקשה זו. ואין כאן המקום לפורטן.

סתירת הדין משנתגלתה בו טעות – הדין, מקורו ועקרונותיו

משורת הדין, בית דין הסבור שטעה – חובה עליו להחזיר את הדין.

מקורה של הלכה זו היא בשבועות (ל, ב): "תנו רבנן: מנין לדיין שלא יעשה סניגרון לדבריו? תלמוד לומר 'מדבר שקר תרחק'."

וברש"י שם: "אם דן דין ולבו נוקפו לומר שהוא טועה לא יחזיק דבריו להביא ראיות להעמידם, שהוא בוש לחזור, אלא לכל צדדים יחזור להוציא דין לאמיתו."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כך נפסק להלכה בשולחן ערוך (חושן משפט סימן יז סעיף ח):

דיין שדן דין ולבו נוקפו (פירוש מכהו ונחבט בקרבו) לומר שהוא טועה, לא יחזיק דבריו להביא ראיות להעמידם, שהוא בוש לחזור, אלא לכל הצדדים יחזור להוציא הדין לאמתו.

והלכה זו נקבעה בתקנה קכח לתקנות הדיין.

אין זה מעלה או מוריד אם הטעות התגלתה לדיין מאליה או שאדם אחר האיר את עיניו והעמידו על טעותו, שהרי מכיוון שחובתנו להעמיד הדין על אמתו ולמנוע עיוות דין, חובה זו קיימת בכל מקרה.

יישום

מעשה נחזור לענייננו:

הערעור שהיה מונח לפנינו ושעליו ניתן פסק הדין היה על החלטת בית הדין האזורי המחייב את הצדדים לערוך התמחרות בבית הצדדים עד לתאריך י"ז בכסלו תש"ף (15.12.19). פסק דיננו קבע שבנסיבות תיק זה יש לדחות את מועד ההתמחרות. בפסק דיננו הגדרנו את צורת ואופן פירוק השיתוף. לא הייתה מונחת לפנינו בקשה לקבוע למי מן הצדדים זכות קדימה לקנות את חלקו של חברו. בית הדין קמא לא נדרש לנושא, אנו לא התבקשנו לפסוק בנושא זה, וגם אם היינו מתבקשים הדבר לא היה יכול להידון במסגרת ערעור על החלטה שלא ניתנה. משכך קוטב החלטתנו היה לדחות את מועד ההתמחרות למועד שבו תהיה למערערת אפשרות לדעת מה הן יכולותיה הכלכליות, כדי שתוכל לבצע ההתמחרות בצורה מושכלת. הא ותו לא.

בית דיננו סבר בטעות שהמערערת מעוניינת לקנות את חלקו של המשיב ושהמשיב אינו מעוניין לקנות את חלקה אלא למכור את הבית. לפיכך נכתב סעיף ז' לפסק הדין בלשון שנכתב, הקובע שהדירה תימכר לאישה. אומנם עתה, לאור בקשת המשיב – המבקש בתיק זה, ולאחר העיון בתיקי הצדדים מסתבר שהמחלוקת בין הצדדים הייתה לגבי מועד ההתמחרות, אך שני הצדדים מעוניינים לקנות את חלקו של רעהו. משכך ינהג בנידון דידן דינא ד'גוד או איגוד' הקובע שלכל אחד הזכות לקנות חלקו של חברו, כפי שהארכנו בפסק דיננו (ועיין שולחן ערוך חושן משפט סימן קעא סעיף ח). וודאי שזכות אחד מהשותפים עדיפה על מכירה לאחר מפני שהוא עדיף מ'מצרן' (עיין שולחן ערוך שם סימן קעא סעיף ה).

ועיין במה שכתב בשער משפט (סימן קעא ס"ק ד) בעניין איש ואישה שהתגרשו לגבי זכות הקדימה לקנות חלקו של האחר, והביא ראיה מכתובות (כח, א), ולכאורה אין זה שייך בנידון דידן שהאישה גרה בבית והבעל עזב. ואין כאן מקומו.

עם זאת ברור שיש לבטל את הקביעה בפסק דיננו שהאישה תקנה את חלקו של האיש ולקבוע שבעת ההתמחרות תישמר הזכות גם לאיש לקנות את חלקה של האישה.

לאור האמור אנו מקבלים את הבקשה. סעיפים ו' וז' לפסק הדין ישונו וייכתב בהם:

ו. ביום י"ז באדר תשפ"א (1.3.21) או לכשתינתן הכרעה סופית בעניין כלל הרכוש ואיזון המשאבים – המוקדם מביניהם – תיערך התמחרות בין הצדדים בעניין הדירה, וזכותו של כל אחד מהצדדים לקנות את חלקו של חברו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ז. אם יתברר שזכויותיה הכספיות של האישה באיזון המשאבים הן בשווי חלקן של האיש בדירה והדירה תימכר לאישה אגב גירושין בתמורה לחלקה באיזון המשאבים, האישה תיפטר מדמי שימוש.

ההחלטה מותרת לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום ו' באלול התש"ף (26.8.2020).

הרב צבי בן יעקב

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה